

מצורף
גיליון פסח

גיליון שבועי (מס' 6)
פרשת מצורע תשפ"ד

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

משמרת המקדש

מהנעשה ונשמע בקו המענה ההלכתי לעניני קדשים מבית 'תורת הקרבנות'.

שו"ת משמרת המקדש'

דבר העורך

"שבת הגדול"

אין יהודי שלא עוברת בו איזה תחושת רטט סמוי, נימה שזזה בלב, חג הפסח בפתח, ההתחדשות, המהפיכה של כלל ישראל מעבודת לחירות.

בליל הסדר כולנו נסב יחד ונשבח "שהוציאנו ממצרים ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עוונותינו", יציאת מצרים היא בשביל הקרבנות וכנאמר למשה בסנה 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה' וכמבואר בחז"ל (ב"ר טז ה) דהיינו עבודת הקרבנות.

בליל פסח יחול יום היא"צ של הגאון רבי שמואל ואזנר זצוק"ל, חיבה יתירה נודעה אצלו לעניני קדשים, מקצת מאהבתו הגדולה באה לידי ביטוי בחיבורו הגדול שבט הלוי, שם האריך בענינים אלו.

וכה כתב בהקדמתו: 'זראה זה חידוש דבכל מקום שהתחיל כנסת ישראל בהתחדשות שלה היה זה עם קרבן פסח'.

כולנו מיחלים שנזכה עוד השנה להקריב את קרבן הפסח במועדו, אך לומדי קדשים זוכים גם בשנות הגלות לקיים את הקרבת קרבן הפסח, על ידי לימוד הלכות קרבן פסח, 'כל הלומד כאילו הקריב!!'

גם בימים עמוסים אלו ימשיך הקו בפעולה סדירה וביתר שאת ועוז לענות על שאלות בדיני קרבן הפסח ע"י הרבנים הגאונים שליט"א, אדרבה, עומס זה אצלם הוא הראשון במעלה!!

הע"ק

האם מותר לצלות את קרבן הפסח על גבי מנגל?

הנה יש לעיין במהות המנגל, דהרי בגמ' (פסחים עד.) נאמר דבאסכלה מנוקבת דמותר, ועיי"ש ברש"י שכתב דמיירי דיש חלל בין הברזלים, וא"כ יש לכאוי מקום להתיר ובלבד שלא יגע בברזלים עצמם, ועיין בכסף משנה (קרבן פסח פ"ח ה"ט), והנה עוד יש לעיין דהרי בגמ' בפסחים (עה.) איתא שצלה בגחלים עוממות פסול, דבעי שיהיה לוחשות.

וא"כ העולה לדינא דיש לחלק בסוגי המנגל. מנגל גחלים: לכאוי מותר, ובלבד שיהיה על גחלים לוחשות. מנגל גז: לכאוי הרי"ז כאש גמור ומותר, אלא דלדעת הרש"ש (שבת פה.) בעי' דיהיה גחלים ממש. מנגל חשמלי: לכאוי הרי"ז כדין גחלת של מתכת ורב חסדא (פסחים עה.), סובר דפסול, ובדעת הרמב"ם שהשמיט דין זה ראה רעק"א (בגליון) שכתב שלכא' סבר כרבינא (שם ע"ב) דמותר, וצ"ע. ובספר קרבן פסח כהלכתו כתב דפסול דחשיב כגחלים עוממות. ולענין תנור חשמלי ודאי דפסול דאין זה צלי אש וכדאיתא שם בגמ'.

לעיוני

יש לעיין האם אפשר להביא עולת ראייה בשותפות, ולכאוי מלשון התוספתא (ריש חגיגה) משמע שאפשר להביא עולת ראייה בשותפות, וצ"ע על המנ"ח (מצוה פ"ח) שדייק מרש"י (פסחים פ"ט) שא"א להביא בשותפות.

תגובות על מדור "לעיוני" (גליון 5)
מה שהקשתם אליבא דהראב"ד, להוכיח מהמעשה של חוני המעגל, שלא צריך לשבור תנור של חרס שצלה בו את הפסח, קושיא זו הקשה הפליתי סק"ג סק"ו. וכתב שהדין שבירה הוא רק מדרבנן, ובק"פ לא גזרו, שהרי אם נגע הקרבן בתנור, נפסל.

יש לך שאלה בדיני המקדש והקרבנות? חייג כעת!

0350-81-81-3 / 0777-22-3333

קרבן פסח | דיני אמילת הפסח

מקום האכילה

- א. הפסח נאכל בכל ירושלים, בין בבית ובין בחצר.¹
  - ב. גגים ועליות שבירושלים לא נתקדשו ואסור לאכול בהם הפסח², וי"א שנתקדשו³.
  - ג. הפסח שיצא חוץ לירושלים נפסל ביוצא ואסור באכילה⁴.
- ### שתי חבורות
- ד. הפסח נאכל בשתי חבורות שנאמר (שמות י"ב ז') על הבתים אשר יאכלו אותו בהם וגו', ורשאים בני חבורה ליחלק לשתי חבורות ולאכלו בין בבית אחד ובין בשתי בתים⁵.
  - ה. י"א שאם אוכלים ב' חבורות בבית אחד צריכים להפוך פניהם אלו לכאן ואלו לכאן כדי שלא יבואו לאכול יחד, וראוי לעשות מחיצה או היכר בין החבורות⁶.

אכילה בשתי מקומות

- ו. אסור לאכול הפסח בשתי מקומות ואפילו שתיהם בבית אחד, וכן אסור לחבורה האוכלת בשולחן אחד לעקור ממקומם ולעבור לאכול בשולחן של חבורה אחרת⁷.
- ז. שתי חבורות שהיו אוכלות בחדר אחד והיתה מחיצה ביניהם ובאמצע אכילתם נפלה המחיצה אסור להם להמשיך לאכול בלא מחיצה כיון שנחשב כמקום אחר, ואם חזרה ונפרסה מותרים להמשיך באכילה⁸, וי"א שאסור לעשות מחיצה ביו"ט⁹.
- ח. חבורה אחת שהיו אוכלים את הפסח ובאמצע אכילתם נפרסה מחיצה ביניהם מותרים להמשיך באכילה¹⁰, ויש אוסרים עד שתסתלק המחיצה¹¹.

איסור הוצאה מחבורה לחבורה

- ט. אסור להוציא בשר הפסח חוץ לבית שנאמר (שם מ"ו) לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה וגו', וכן אסור להוציאו מחדר שאוכלים בו או מחבורה לחבורה אחרת שבאותו החדר, ואם הוציא את הבשר נפסל¹².
- י. אבר שיצא מקצתו חוץ לבית או חוץ לחבורה אותו החלק שיצא נפסל והשאר כשר, ויקלוף הבשר עד שיגיע לעצם ואוכל הכשר ומניח הפסול¹³.
- יא. הוציא הבשר חוץ למקומו עבר בלאו והוא שיעקור אותו ממקומו ויניחו במקום אחר¹⁴.
- יב. אין איסור הוצאה אלא בבשר הראוי לאכילה ולא בבשר הנפסל מאכילה¹⁵, וכן מותר להוציא עצמות שאין בהם מח או גידים שאינם ראויים לאכילה¹⁶.

שבירת עצם

- יג. אסור לשבור עצם בקרבן פסח שנאמר (שם) ועצם לא תשברו בו, ואפילו לפגום העצם כשיעור הגירת ציפורן אסור¹⁷.
  - יד. אין אסור שבירת עצם מה"ת אלא בעצם שיש בה כזית בשר, אבל עצמות שאין בהם בשר כגון הקרניים והטלפיים מותר לשברם¹⁸, ועצם שאין עליה כזית בשר אין בה אסור שבירת עצם¹⁹.
- ### נותר
- טו. אסור להותיר מבשר הקרבן שנאמר (שם י') לא תותירו ממנו עד בוקר²⁰, ואם נשאר מהבשר אחר חצות אסור באכילה²¹.
  - טז. וגזרו חכמים על הנותר שיהא מטמא את הידים, ושיעורו לטמא בכביצה²².
  - יז. הנותר טעון שריפה למחרת יו"ט א' של פסח ושריפתו בכל ירושלים²³.

¹ זבחים נ"ו ב' ועי' תוספתא פסחים פ"ו ה"ט, רמב"ם הל' מעה"ק פ"י ה"ה.
² פסחים פ"ה ב', תוס' שבועות י"ז ב' ד"ה ואין.
³ תוס' מכות י"ב א' ד"ה אילן, ועי' מהרש"א שם, ועי' רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ו ה"ז, ומנח"ח מצוה שס"ב סק"ה בדעת הרמב"ם.
⁴ שם פ"ה ב', רמב"ם הל' קרבן פסח פ"ט ה"ב.
⁵ פסחים פ"ו א', רמב"ם שם ה"א ובכס"מ שם.
⁶ רמב"ם שם וכס"מ שם, ועי' ליקו"ה פסחים שם.
⁷ שם, רמב"ם שם ה"א, ועי' מג"א סי' תע"ח סק"ב ומשנ"ב שם סק"ד.
⁸ שם פ"ו ב', רמב"ם שם ה"ה.
⁹ עי' שו"ת כנף רננה ח"א אור"ח סי' נ"ג.
¹⁰ עי' צ"ח"ה שם בדעת רש"י.
¹¹ שם, רמב"ם שם.
¹² שם פ"ה א' ב', רמב"ם שם ה"א.

¹³ שם פ"ה ב', רמב"ם שם ה"ב.
¹⁴ שם, רמב"ם שם ה"א.
¹⁵ רמב"ם שם.
¹⁶ מנח"ח סי' ט"ו סק"א.
¹⁷ חולין י"ז ב' מנח"ח מצוה ט"ז, אמנם הרמב"ם השמיטו ועי' מאירי חולין שם.
¹⁸ שם פ"ד ב', רמב"ם שם פ"י ה"ג.
¹⁹ עי' מל"מ שם ומנח"ח מצוה ט"ז.
²⁰ שם ק"כ ב', רמב"ם שם ה"א.
²¹ זבחים נ"ו ב', רמב"ם שם פ"ח ה"ו.
²² פסחים ק"כ ב', רמב"ם הל' אבות הטומאות פ"ח ה"ג.
²³ שם פ"ג א' ופ"א ב', רמב"ם פסה"ק פ"ט ה"ב וה'.

גיליון פסח (מס' 7) תשפ"ד

משמרת המקדש

מהנעשה ונשמע בקו המענה ההלכתי לעניני קדשים מבית 'תורת הקרבנות'.

שו"ת משמרת המקדש'

בענין פטור דרך רחוקה

בגמ' בפסחים (צג ע"ב) איתא שדרך רחוקה הפוטר מקרבן פסח הוא ט"ו או ט"ז מיל, וכן נפסק ברמב"ם (פ"ה ה"ח).

האם בזמה"ז שיש אמצעי תחבורה מהירים האם השיעור משתנה?

כתב התפארת ישראל (בהלכתא גבירתא ריש פ"ט דפסחים) "וכשנזכה לעשות הפסח אי"ה בזמנינו שהמציאו התחבולה להלך במהירות ע"י שבילי ברזל אייזענבאהן (רכבת) אזי יהיה דין דרך רחוקה משונה ממה שקבעה המשנה", עכ"ל. ובהגהה שם כתב ועתה הדרנא בי, מפני שנזכרתי בגמרא פסחים (צד ע"א) ת"ר היה עומד חוץ למודיעים ויכול לכנוס בסוסים ובפרדים יכול יהיה חייב, ת"ל "ובדרך לא היה". עכ"ל. א"כ גם בזמנינו השיעור הוא ט"ו מיל להרמב"ם, או ט"ז מיל לשיטת השו"ע (או"ח רס"א ס"ב).

אך בספר קרבן פסח כהלכתו רוצה לקיים את דברי התפא"י וכתב שבימינו שהרגילות הוא לנסוע במכונית השיעור משתנה. ולדעתו, נסיעה של ארבע שעות בתחבורה ציבורית חייב בקרבן פסח. מיהו היה בדרך רחוקה והגיע במהירות לירושלים במסוק וכדומה, כתב ה"קרית ספר" (בפ"ה ק"פ) שמתחייב בק"פ, וכ"כ החזו"א (או"ח קפ"ד ריש מי שהיה). אך המנ"ח (מצוה ש"פ) כתב שפטור.

האם יוצאים יד"ח קרבן חגיגה, ב"חגיגת ארבעה עשר"?

בגמ' בפסחים (פ"ט ע"ב) איתא א"ר אשי ש"מ חגיגת י"ד לאו חובה היא, ודעת בן תימא שם דהוה חובה, ולשיטת בן תימא אין יוצאים בה ידי חובת חגיגה, דהרי קיי"ל במנחות (פא ע"א), שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין. ופסק הרמב"ם בהלכות חגיגה (פ"ב ה"י) שאין אדם יוצא בה ידי חובת חגיגה, אלא יוצא בה ידי חובת שמחה. והקשה עליו הראב"ד, שזה דעת בן תימא אך לרבנן, אם התנה עליה לצאת בה, ושחטה ביי"ד יוצא בה יד"ח קרבן חגיגה. משום דהו"ל רשות.

ובביאור דעת הרמב"ם ראה בכסף משנה שגם לרבנן, חגיגת י"ד היא חובה, וכל מחלוקתם הוא רק לגבי דיני האכילה, והנה אם שחט את חגיגת ט"ו ביי"ד עיין בחזו"א (או"ח סקכ"ט סק"י) דאף לדעת הראב"ד לא יצא י"ח. אבל אם שחט בט"ו, לכאוי יצא יד"ח, וזהו מח' ראשונים, דדעת התוס' בפסחים (ע: ד"ה שלמים), דיצא יד"ח חגיגה, ודעת המאירי שם שלא יצא יד"ח. ולהלכה כתב הליקוטי הלכות (חגיגה דף ח ע"א), שגם הרמב"ם מודה להראב"ד, שאם התנה על חגיגת י"ד שתעלה לו לחגיגתו, שיצא יד"ח.

לעיוני

בקרבן פסח, שרוב ישראל טמאים, והוא בא בטומאה, האם יש חיוב כרת, על מי שלא הקריב ק"פ בזמנו.

יש לך שאלה בדיני המקדש והקרבנות? חייג כעת!

0350-81-81-3 / 0777-22-3333

לתוספת ביאור סדר קרבן פסח בזמן הבית. נביא בכאן מ"ש בשבט יהודה עדות בן נכר נציב הרומיים. שהיה עד ראיה בירושלים. ומאשר ומקיים כל הכתוב במשנה תורה שבע"פ ע"פ חז"ל. עם הרחבה ותפארת בדברים שאינם מגופי הלכותיו. ממנו יראה הדר כבוד בית אלהינו. ונדע מה שאבדנו בחטאינו. ונתפלל בלב שלם להשי"ת יחזיר עבודת בית מקדשו במהרה בימינו. וזה לשונו:

כשמגיע ראש החודש הנקרא אצלם ניסן. יוצאים רצים ושלוחים במאמר המלך והשופטים לכל סביבות ירושלים. לכל מי שיש לו מקנה צאן ובקר. ימהר להביא המקנה. כדי שימצאו עולי רגלים די זבחייהם וגם למאכלם. כי העם רב מאד. וכל מי שלא היה בא לזמן הקצוב. היו מחרימין כל ממונו לקדשי הבית. אז היו כל אנשי מקנה ממהרים ובאים. ובנחל סמוך לירושלים היו מעבירין המקנה בנחל כדי שירחץ וינקה מכל לכלוך. ואמרו שלזה אמר שלמה: "שעלו מן הרחצה". ובהגיעם להרים אשר סביב לירושלים, היה הרבוי כל כך עד שלא נראה דשא. כי כולו הפך לבן מלבנינות הצמר. ובהגיע יום העשור. כי ב"ד מן החדש היו עושין אותו קרבן. היו יוצאין כולם לקנות את הזבח הנקרא אצלם פסח. ומתקנת היהודים. שכשיוצאין לעבודה זו. לא יאמר שום אדם לחבירו גש הלאה. או שיאמר הניחני ואעבור. אפילו היה האחרון שלמה או דוד מלכם. ושאלתי לכהנים כי זה אינו מדרך המוסר. והשיבו כי הוא להראות שאין גבהות לפני המקום בזמן הכנת עבודתו. כל שכן בעבודתו ממש. ובאותם שעות כולם שוים לטובה. והגיע יום י"ד לחדש. היו עולין במגדל גבוה שבמקדש. קראוהו העברים לול. וכבש שלו עשוי כמין קאנפריו שלנו. ושלשה חצוצרות של כסף בידם. ותוקעים. ואחר תקיעה מכריזין ואומרים. עם ה' שמעו. הגיע זמן שחיטת הפסח לשם מי ששכן שמו בבית הגדול והקדוש הזה. וכאשר שמעו העם הקריאה. היו לובשים בגדי מועד. כי מחצי היום ולמטה היה יום טוב לכל היהודים, לפי שהוא זמן הקרבן. ובפתח העזרה הגדולה היו עומדים י"ב לויים מבחוץ. וגזרי כסף בידם. וי"ב מבפנים. וגזרי זהב בידם. אלו שבחוץ, ליישב ולהתרות בבאים שלא יזיקו זה לזה. לרוב המהירות והפחז. ושלא יכנסו בערבוביא ויבואו למחלוקת. וכבר אירע בפסח אחד שמעכו שם זקן אחד עם קרבנו לרוב הלחץ. והעומדים בפנים, היו גם ליישב היוצאים שלא ידחקו זה לזה. וכן אלו היו נועלין שערי העזרה כאשר ראו שנכנסו מה שיש בו די בפעם אחת. ובהגיע אל מקום השחיטה. שורות שורות של כהנים היו. וכפות של כסף וכפות של זהב בידם. ושורה שהתחלתה של כסף, כולה של כסף. ושל זהב, כולה של זהב. וכל זה להדור ותפארת. וכל אחד מן הכהנים שבראש השורה. מקבל כף אחת מדם השחיטה. ונותנה לחבירו, וחבירו לחבירו. עד מקום המזבח. ושבראש המזבח, היה מחזיר הכף ריקם. ונותנה לחבירו, וחבירו לחבירו, עד סוף. באופן שכל כהן וכהן היה מקבל כף אחת מלאה, ומחזיר כף אחרת ריקנית. ולא היה זה לזה עכוב. כי היו כל כך זריזים בעבודה זו. עד שהיו הכפות נראות רצות ובאות כחצים ביד גבור. ושלשים יום מקודם היו מרגילים עצמם בעבודה זו. רואים מקום הטעות אשר אפשר. או ממשול שיסופק להם. ושני עמודים גדולים גבוהים. ועליהם שני כהנים בחצוצרות של כסף בידם. ותוקעים בהתחלת קרבן כל כת וכת. כדי להשמיע לכהנים העומדים שם על דוכנם. שיאמרו ההלל בקול רנה ותודה. ובכל כלי שיר אשר להם. וכל הכלים היו מוציאין שם ביום ההוא. וכן בעל הקרבן אומר ההלל. ואם עדיין לא נגמרה השחיטה, חוזרין וקורין. אחר השחיטה היו יוצאים אל העזרות. ושם כל הכותלים סביב משיני ברזל ומזלגות לתלות הקרבן ולהפשיט. ושם אגודות אגודות של מקלות, שכאשר לא ימצא מזלג פנוי, לוקח מקל א' על כתף חבירו ומפשיט. ונותן מה שראוי לחת למזבח. ויוצא והולך בשמחה וטוב לבב. כמו שהולך למלחמה ונצח. כי דופי וקלון מתמיד היה ביניהם, מי שלא קרב קרבן הפסח במועדו. והכהנים בשעת אותה עבודה היו לובשים אדום. מפני שלא יראה דם אם יפול על הבגד. והלבוש לבוש קצר עד השוק. ועומדים יחפים. ובתי היד עד הזרוע לבד. כדי שלא יעכב בשעת אותה עבודה. ועל ראשן כובע קטן. ושלש אמות מצנפת קשור סביבו. והכהן גדול היה לו ארבעים כריכות מצנפת. כפי מה שספרו לי. והוא מצנפת לבן. והתנורים שהיו צולין בהם הקרבן, היו על פתחיהם. ואמרו לי, כי הוא לפרסם האמונה ולשמחת חג. ואחר הצליה אוכלים בקול הלל ורנה. ונשמע קולם למרחוק. ואין שער משערי ירושלים שינעל הדלת בלילי הפסח. מפני כבוד העוברים והשבים כי רבו. עכ"ל הרומיי.

וכשקרא מלך ספרד אלפונסו הגדול דברי האגרת הזאת. אמר כלשון הזה. היהודים ראויים לכבוד על אשר כך נמצא בהם. וכתב בעל הספר ז"ל. ואני שלמה שלחוני לקבץ לפדיון שבויי מאלאגא. ושם בחצר המלך בקשו הגוים להגיש קרבן פסח. ועשו בפעל מזבח ושורות כהנים עם כלי כסף. ומשוררים אומרים ההלל. ותמהו העם והמלך מאד. אמר המלך. יהודים שכך ראו ונאבד מהם. טוב מותם מחייהם. עד כאן הסיפור ההוא.

העתקתיו. אולי יראו יקחו מוסר בני עמנו. וילמדו קל וחומר להשתוקק אל העבודה הקדושה מתי תשוב לציון ותחזינה עינינו. ויתאונו על חורבן בית חמדתנו. ויתפללו ויתחנו בלב שלם לאלהינו. ישיב שבותנו ויעלנו לארצנו. יבנה עירנו. ויכונן מקדשנו. ובעבודתו במהרה נשמח כולנו. אמן כן יהי רצון.